

ساخت ضریح مطهر حضرت اباعبدالله الحسین (علیه السلام)

زهرا عسکری

نام حسین (علیه السلام) زمزمه عاشقانه عارفان ماست؛ او که در راه عشق به معبود، سر و جان و فرزند شیرخواره تقدیم کرد. عاشورا اساس بیداری انسان را بنا نهاد و آن گاه که خورشید حقیقت طلوع کرد، دل‌های حقیقت‌بین بیدار شدند و ندای «هل من ناصر ینصرنی» امامشان را پاسخ گفتند و حسین (علیه السلام) اسطوره و الگوی شهادت شد و در طول تاریخ هر حماسه‌ای که به نام او برپا شد، کاخ‌های ستم متزلزل گشت ظالمان از ترس خلق حماسه‌ای دیگر چون عاشورا بر خود لرزیدند. قیام حسین (علیه السلام)، نام و یاد او چشمه جوشان ایثار و شجاعت و زمزم هدایت است و جان را از ناپاکی، پاک می‌گرداند و خاکش شفابخش درد دردمندان است.

و اکنون پنجره ضریح حسین علیه السلام پنجره‌ای رو به مسیر هدایت است؛ پنجره‌ای که ملائک زیارتش می‌کنند. با چشم دل می‌توان آن خورشید در خون نشسته عصر عاشورا را از ورای این پنجره دید. این عظمت حسین علیه السلام است که چنین در روح و جسم آدمیان تأثیر می‌کند؛ نه فقط آدمیان که افلاکیان.

حال ضریح کشتی نجات، در این دریای متلاطم عصر غفلت، هدایتگر عاشقان است به سوی نیک‌بختی؛ از این روست که وقتی خبر ساخت ضریح مولا به گوش رسید، از اقصای نقاط برای ثبت این افتخار که آسمان و زمین را به یاری می‌طلبد و همراه می‌سازد، استقبال می‌کنند.

اما در این میان، قرعه به نام مردمی می‌افتد که شور حسینی را پیش از این با شعور حسینی همراه کرده‌اند و فراتر از شعار، در عمل ثابت کرده‌اند که رهرو راه حسین‌اند. در کربلاهای هشت سال دفاع مقدس خون‌ها داده‌اند؛ جان‌ها فدا کرده‌اند تا عزت حسینی کسب کنند؛ تا سرفراز گردند. پس ایران می‌شود میزبان ساخت ضریح مولای عاشقان و قم نگین ایران زمین، شهر علم و جهاد و فضیلت آغوش می‌گشاید برای ساخت ضریحی که زائرانش از زمین و افلاک هستند. مگر نه این است که احادیث در باب فضیلت و شأن قم فراوان گفته شده؟ مگر نه این است که از آن دری از درهای بهشت به سوی آل محمد علیهم السلام گشوده است؟ پس کجا شایسته‌تر از این شهر مقدس که افلاکیان را خوش آید و منتخب آنان است برای ساخت حلقه عارفانه نزدیک‌ترین پنجره برای وصل به حسین علیه السلام سردار بی‌سر، پسر فاطمه علیها السلام، نواده رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله؛ او که از محمد علیه السلام است و محمد علیه السلام از اوست؛ او که امام شاهدان است.

مدیر هیأت اجرایی پروژه ساخت ضریح مطهر حضرت اباعبدالله الحسین (علیه السلام) می گوید:
با هدایت‌ها و تلاش‌های مخلصانه مرحوم حاج محمد دانش آشتیانی و در نشست‌هایی با
عتبه حسینی و بهره‌مندی از هدایت‌های مشفقانه حجت‌الاسلام والمسلمین حاج شیخ عبدالمهدی
کربلایی این کار بزرگ به قم واگذار شد. هیأت امنای این پروژه بزرگ معنوی به مدیریت
حجت‌الاسلام والمسلمین نظری منفرد تشکیل گردید و جلسات متعددی برگزار شد.

همراهی و یاری و ارشادات علما و مراجع عظام تقلید و بزرگان، هیأت‌امنا را در این
کار بزرگ یاری رساند. رهنمودهای حضرت آیت‌الله سیستانی در عراق و دفتر ایشان در قم،
بخشی از این همراهی‌ها بود. آیت‌الله سیستانی درباره واگذاری این امر مهم فرمودند:

دیگران هم قصد ساخت این ضریح را داشتند، ولی ما نمی‌خواستیم آنها انجام
دهند. از این که این کار را شما قمی‌ها قبول کرده‌اید، خوشحال هستم. همیشه
ایرانی‌ها در این جور کارها پیش قدم هستند. شما گل سرسبد را چیدید، ضریح را
هر چه محکم‌تر و با جاذبه‌ای در شأن حضرت سیدالشهدا (علیه السلام) بسازید و شش گوشه
بودن باید حفظ شود، به دلیل وجود قبر شریف حضرت علی اکبر (علیه السلام).

آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی فرمودند:

خوش به حالتان! توفیق خیلی بزرگ و یکی از بهترین کارهایی که می‌شود
انجام داد. شما قمی‌ها زرنگی کردید و گل سرسبد را چیدید همه آرزو دارند به
ائمه اطهار (علیهم‌السلام) اظهار ارادت کنند و این یکی از آن کارهایی است که باید انجام
داد و شما دارید انجام می‌دهید. خداوند شما را کمک کند تا این کار زیبا و
شیرین را به انجام برسانید.

و این‌گونه افتخار ساخت ششمین ضریح، این حلقه وصل عاشقان حسین بن علی (علیه السلام) در
سوم شعبان سال ۱۳۸۵ مصادف با سالروز میلاد مولای عاشقان به قم واگذار شد.
اما از دیگر ارشادات و تأکیدات مراجع عظام بر اهمیت ساخت این ضریح می‌توان به
این موارد اشاره کرد:

حضرت آیت‌الله فاضل لنکرانی (ره) فرمودند:

این امر در زمان حاضر که تشیع مورد هجوم دشمنان است بسیار مهم است.

حضرت آیت‌الله بهجت (ره) فرمودند:

شش گوشه بودن ضریح چون از اول این‌گونه بوده، حفظ شود. همان‌طور که
شیخ مفید آورده‌اند، قبر حضرت علی اکبر پایین پای سیدالشهدا (علیه السلام) است.

حضرت آیت‌الله صافی گلپایگانی ساخت ضریح و خدمت به تعظیم و تکریم مشهد بزرگ و مشرف حضرت سیدالشهداء (علیه السلام) را یکی از شاعر بزرگ دین دانستند.

حضرت آیت‌الله وحید خراسانی درباره جایگاه این ضریح فرمودند:

اگر این ضریح با اخلاص کامل ساخته شود، می‌شود مرئی و منظر تمام انبیای اولوالعزم، که بالاترین سعادت است.

حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی نیز در این باره فرموده است:

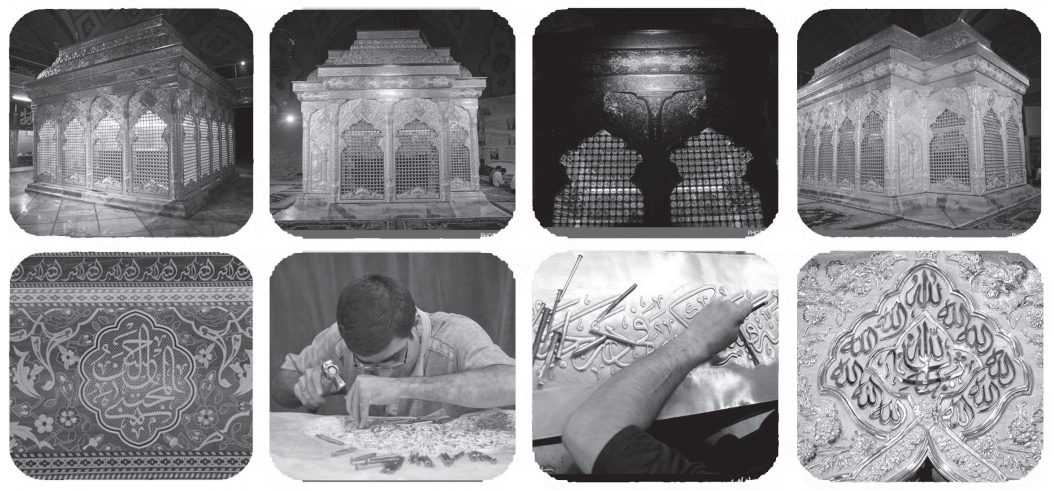
شرایط کنونی ایجاب می‌کند که این قبور مقدس به عنوان عظمت شیعه و هر چه باشکوه‌تر ساخته شود.

و ضریح مولای عاشقان و عارفان و شاهدان چنین بنا شد تا ۴۰۰ سال حلقه نگین درخشان قبر شریف حضرتش باشد؛ بنایی که از لحاظ هنری، فنی و سازه‌ای کار بسیار سنگینی بود و این همه، ارادت خالصانه و ناچیزی است به پیشگاه حضرتش که تقدیم شد. حاج محمود پارچه‌باف از روند ساخت می‌گوید:

بعد از انجام توافقات با عتبه حسینی، کار مطالعاتی به پژوهشکده‌های معتبر واگذار شد تا این کار سنتی، با علم روز دنیا همراه شود. پس از تحقیقات لازم، کار در قم و در شبستان مدرسه معصومیه که از موقوفات حضرت معصومه (علیه السلام) است و صیغه مسجد را نیز ندارد، در نیمه خرداد ۱۳۸۸ شروع شد. در همان ایام شش معاونت از سوی هیأت امنای تعیین شد: معاونت‌های اجرایی، فنی و فرهنگی، تبلیغات و رسانه و حسابداری که کارهای محوله را پی‌گیری می‌کردند.

با سپردن این کار عظیم به قم، دوستاناران دیرین اهل بیت (علیهم السلام) میزبان کارگاه ساخت ضریح شش گوشه مولا شدند و مشتاقانه لحظه به لحظه از پیشرفت کار را بازدید می‌کردند و هر چه داشتند در کف اخلاص نهاده و برای تسریع در پیشرفت کار تقدیم می‌کردند. در کارگاه بارها به روی مردم قم و مشتاقان باز شد تا مردم روند ساخت ضریح مطهری را که خود متولی آن شده بودند را ببینند و هر بار شوق دیدار افزون می‌گشت. پارچه‌باف از کمک‌های مردمی می‌گوید:

در این رسالت بزرگ، مردم ایران به ویژه اهل قم بسیار همراهی کردند. کل سرمایه مورد نیاز ساخت ضریح را مردم از اقصی نقاط جهان و ایران و البته بیشترین کمک‌ها را مردم قم تأمین نمودند. در واقع مردم متولی ساخت ضریح شدند و بیشتر جمعیت هم از طبقات سه و چهار جامعه، با اخلاص تقدیم می‌کردند. خاطرات شیرین بسیاری در این برنامه‌ها بود. نذرها کردند و عاشقانه‌ها داشتند که در فرصتی دیگر در قالب کتابی این خاطرات به چاپ خواهد رسید.

مدیر اجرایی ساخت پروژه ادامه می‌دهد:

هدایا به صورت نقدی و در قالب طلا ارائه شد که مبلغ نقدی ۵۷ میلیارد و ۷۲۹ میلیون ریال و ۱۳۷/۸۹۵ کیلوگرم زیورآلات و طلا بود که برای ساخت ضریح مطهر حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام تقدیم شد و این میزان طلا به ارزش امروز ۱۴ میلیارد تومان برآورد می‌شود.

حسن پلارک، رییس ستاد بازسازی عتبات عالیات نیز می‌گوید:

در این ضریح ۴/۵ تن نقره، ۱۲۰ کیلوگرم طلای ۱۸ عیار، دو تن مس، ۷۰۰ کیلو برنج و ۶۵۰ کیلوگرم سایر فلزات برای اتصالات استفاده شده است. اما ساخت ضریحی به این عظمت کار دستان توانمند هنرمندان چیره‌دست ایرانی و طراحان مشهور است که پیش از این در کارنامه خویش ساخت ضریح حضرت ثامن الحجج علی بن موسی الرضا علیه السلام را داشته‌اند. استاد فرشچیان از اساتید به‌نام جهان که پیش از این، عشق به کربلا را در تابلوی عاشورا و سردار کربلا به تصویر کشید و این بار در طرح ضریح مطهر نقش دیگری از عشق به حسین بن علی علیه السلام را در کارنامه اختراعات خود ثبت نمود.

شایسته است ضریحی که مضجع نورانی حضرت سیدالشهدا علیه السلام است، از حیث محتوا و کتیبه و نوشته و ابعاد و شکل هندسی و طرح و نقش و نوع و جنس و استحکام، به گونه‌ای باشد که در معرفی وجود مبارک اباعبدالله الحسین علیه السلام توانمند باشد. از این رو بهره‌گیری از هنرمندان به‌نام و توانمند و چیره‌دست در این میدان، از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است.

حضور استاد فرشچیان نگارگر نام‌آشنای دنیا در طراحی، نقش خط زیبای استاد سید محمد حسینی موحد از استادان جهان اسلام و نقش عشق با قلم توانمند استاد مصطفی خدادادزاده در اجرای نقوش و خطوط بدیع و ماندگار از هنر قلمزنی ایرانی اسلامی و نجاری اساتید برجسته حرم آستانه مقدسه حضرت معصومه علیها السلام و ریخته‌گری و تراشکاری و گوی و ماسوله را از اساتید به نام بهره‌مند شدیم.

استاد فرشچیان نیز گفته است:

خداوند را شاکرم که به من این لیاقت و افتخار را داد که بتوانم ضریح مطهر امام حسین علیه السلام را طراحی کنم و امیدوارم این کار از ما پذیرفته شود... نمی‌توانم احساس شعف خود را در شرایطی که شاهد هستم ضریح مطهر امام حسین علیه السلام رونمایی شده، بیان کنم.

هرچه زمان در این زمینه صرف شود، ارزشمند است و درباره وقت صرف شده، نمی‌توان سخنی گفت. این ارادت هنرمندان چیره‌دستی است که وقتی به آستان ابا عبدالله می‌رسند و قرار است کاری در این خصوص انجام شود، همه را نیکبختی و سعادت دانسته و آرزوی قبول افتادن تلاش‌های شبانه‌روزی را می‌کشند.

پارچه‌باف از حضور ۸۰ نفر در ساخت ضریح خبر داده و می‌گوید:

اساتید برجسته‌ای از قم، اصفهان، شیراز و تهران گرد هم آمدند و اثری ماندگار و بدیع را در خدمت به محبوب خدا حسین بن علی علیه السلام خلق کردند.

سازه اولیه و در واقع اسکلت ضریح، از چوب ساج از کشور هندوستان و قاره آفریقا ساخته شده که مقاوم‌ترین چوب در دنیا شناخته می‌شود و عمر و دوام آن به صدها سال می‌رسد. این سازه در چهار متر و ۴۹ سانت یعنی تقریباً نیم متر بلندتر از ضریح فعلی است و دارای ۲۰ پنجره و ۱۲ تن وزن می‌باشد. برای اولین بار در طول تاریخ، در طراحی سازه ضریح، از سیستم‌های روز مهندسی و از رشته‌های عمران و معماری بهره بردیم تا کار سنتی را با علم روز کرده باشیم. اما صند و قچچه داخل مضجع شریف از همان نمونه فعلی به دلیل نفاست و استحکام استفاده می‌شود.

دیواره داخلی ضریح با شیشه‌های ده میل و روکش مسی قلمزنی و آبکاری طلاست و تزئینات داخل سقف را هنرمند به نام شیرازی، استاد حسین ظفری زاده، از چوب‌های ساج، فوفل، نارنج و سرخدار، به صورت نقوشی زیبا و خطوطی دلنواز از اسماء الله خلق کرده است.

از دیگر هنرهای به کار گرفته شده در این ضریح، نورپردازی داخل ضریح از طریق شبکه فیبر نوری با قابلیت تغییر رنگ است. دوربین‌های مدار بسته داخل ضریح با دانش روز طراحی شده و ضریح به سیستم هشدار حریق نیز مجهز شده است.

امادار محتوا و انتخاب مفاهیم ضریح که بخش مهمی را تشکیل می‌دهد، جلساتی بالجنه مفاهیم در عتبه حسینی و کمیته مفاهیم هیات امانا به سرپرستی و نظارت حجت‌الاسلام والمسلمین نظری منفرد برگزار و بررسی و تحقیقات انجام شد و حجت‌الاسلام والمسلمین محمدحسن ذاکری بر اساس طرح موجود و فضای اختصاص یافته، با رعایت جانمایی متناسب، مفاهیم را بر روی ضریح استفاده نمودند.

مفاهیم به کار رفته در ضریح جدید، تفاوت‌هایی با ضریح قبلی دارد؛ از جمله: استفاده از اسامی مبارک ۱۴ معصوم در سقف داخلی ضریح، به کار بردن ۲۲۰ بار نام الله و ۲۰ بار واژه «یا ثار الله» و حدیث «احب الله من احب حسیناً» است. در طراحی مفاهیم این ضریح، تلاش شده تا در حد امکان وجود مبارک اباعبدالله الحسین علیه السلام از زبان آیات و روایات و ابلاغ پیام و رسالت الهی و عاشورایی آن حضرت، به نیکویی نقش آفرینی گردد و نیاز روحی و معنوی زائران را برآورده سازد و این ژرفای ارادت فرهنگ و هنر اصیل و کهن اسلامی را به نسل‌های آینده منتقل نماید و ارادت مردم ایران را به ساحت مقدس حضرتش برساند.

سه سوره فجر، انسان و کوثر و ۷ آیه از ۷ سوره مبارک قرآن کریم یعنی: احزاب، نساء، بقره، اسراء، نحل، رعد و حجر در قسمت بیرونی ضریح و سوره انسان و کوثر در داخل ضریح مطهر کار شده است.

۱۳ حدیث از پیامبر گرامی اسلام ﷺ و حضرت امام صادق علیه السلام بر ضریح مطهر نقش بسته است و اهمیت زیارت حسین علیه السلام، فرزند فاطمه علیه السلام و مقام و شأن او را نزد خداوند برای زائرانش به نمایش گذاشته است، تا زائر غفلت نکند و بداند که در کجا قدم گذاشته. در عظمت و قدر این مکان همین بس که امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «إن فاطمة بنت محمد تحضر لزوار قبر ابنها الحسين عليه السلام فتستغفر لهم ذنوبهم؛ فاطمه، دختر محمد نزد زائران قبر فرزندش حسین حضور می‌یابد و برای گناهانشان طلب آمرزش می‌کند».

رسول خدا ﷺ درباره جایگاه امام حسین علیه السلام می‌فرماید: «أحب الله من أحب حسيناً» و این کلام گهربار بر سرستون‌های ضریح نقش بسته است. سرستون‌هایی که اگر فهم سخن کردی و ادب نمودی، بر ستون‌های عرش پیوند دارد. در جای دیگر از این ضریح مطهر این کلام پیامبر ﷺ نقش بسته است: «حسین منی و أنا من حسین». این است مقام فرزند رسول گرامی اسلام؛ حبیب خدا؛ فرزند حبیب خدا؛ فرزند حیدر کرار و خالق حماسه عاشورا.

و بر همین نقش می‌خوانی: «من أتى قبر الحسين عليه السلام عارفاً بحقه كان كمن حجّ مائة حجّة مع رسول الله صلى الله عليه و آله»؛ زیارت حسین، با معرفت، مثل صد حج حسین علیه السلام؛ صد حج مقبول و ذخیره.

بر ترنج‌های ضریح کلمه رفیع الله و این اسماء الهی نقش بسته است: یا شهید، یا غفور، یا باقی، یا ظاهر، یا حمید، یا نور، یا شافی، یا باطن، یا شکور، یا حسیب، یا احد، یا ولیّ الله، یا صبور، یا مجیب، یا واحد، یا حجة الله.

نام ۱۴ معصوم نیز بر سقف ضریح نقش بسته است: محمد رسول الله صلی الله علیه و آله، الإمام علی المرتضی، فاطمة الزهراء، الإمام الحسن المجتبی، الإمام الحسين سید الشهداء، الإمام علی السجّاد، الإمام محمد الباقر، الإمام جعفر الصادق، الإمام موسی کاظم، الإمام علی الرضا، الإمام محمد الجواد، الإمام علی الهادی، الإمام الحسن العسکری، الإمام محمد المهدي القائم علیهم السلام.

مرثیه‌ای از سید رضی (رحمه الله) در ۲۰ بیت، بر ضریح ثبت کرده‌اند بدین مضمون: «او را کشتند در حالی که می‌دانستند او پنجمین نفر اصحاب کساست».

«لیک یا حسین»، «یا قتیل العبرات»، «علی الکبیر»، «الرضیع الصغیر» اوصاف و ندهایی که خطاب به سردار عاشورا نگارش شده است.

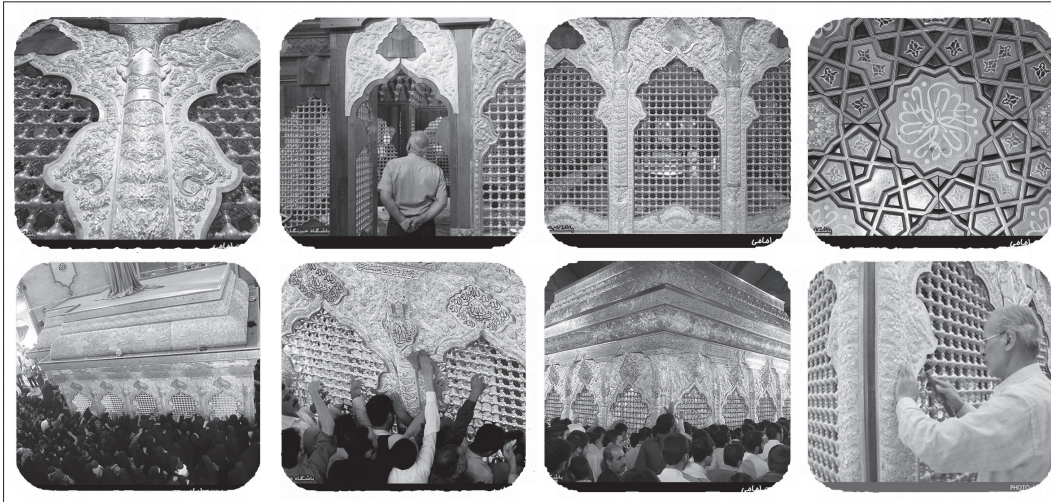
حضرت آیت الله مکارم شیرازی در مراسم پرده‌برداری از ضریح فرمود:

امام حسین علیه السلام چراغ هدایت در همه زمان‌ها و روش و مکتب حسین علیه السلام کشتی نجات برای همه انسان‌هاست. نیاز ما به مکتب حسین علیه السلام نیاز به چراغ و نور است که در این دریای متلاطم زندگی نیاز به کشتی نجات داریم ... محبت ما به ضریح، محبت به صاحب اوست. ضریح امام حسین علیه السلام وابسته به امام حسین علیه السلام است و نشانه محبت ما به چوب نیست، بلکه نماد و سمبلی از محبت به امام است.

سرانجام در تاریخ ششم مهرماه ۱۳۹۱ مصادف با ۱۰ ذی‌القعدة ۱۴۳۳ همزمان با شب میلاد ثامن الحجج علی بن موسی الرضا علیه السلام در حالی که دل شیعیان و دوستان حضرتش غرق در شادی بود، خبر پایان ساخت ضریح حسین بن علی علیه السلام شادی مردم را دوچندان کرد و پس از شش سال تلاش بی‌وقفه، کار دست هنرمندان و خادمان حسین علیه السلام به پایان رسید و برگ زرین دیگری بر دفتر افتخارات مردم این مرز و بوم در ارادت به ساحت مقدس ائمه اطهار علیهم السلام و ابا عبدالله الحسین علیه السلام و زنده نگه داشتن قیام عاشورا به اثبات رساند.

بازدید از روز پنج‌شنبه آغاز شد و خانواده‌های معظم شهدا و ایثارگران هشت سال دفاع مقدس، پیروان مکتب حسین بن علی علیه السلام برپاکنندگان عاشورا در کربلاهای ایران به دیدار آن شتافتند، پرچمداران نهضت حسینی و احیاکنندگان مکتب اسلام و تبیین‌کنندگان عاشورای حسین علیه السلام اولین بازدیدکنندگان این ضریح مطهر بودند.

مدیر اجرایی پروژه می گوید:

دو دهه‌ی مدرسه معصومیه علیه السلام برای زیارت ضریح حسین بن علی علیه السلام به مدت ۱۵ روز بر روی زائران باز شد. سپس در اول ذی‌الحجه قطعات ضریح باز شده در مسیر انتقال به کربلای معلی، از شهرها و روستاهای مختلف عبور می‌کند تا مردم ایران بتوانند این ضریح را زیارت کنند.

وی نحوه انتقال را هوایی و زمینی، و مسیر انتقال را نامشخص اعلام کرد و افزود که در حال تصمیم‌گیری برای چگونگی انتقال آن هستیم.

رییس ستاد بازسازی عتبات عالیات نیز گفت:

بعد از انتقال ضریح به عراق، باید منتظر پایان ماه محرم و اربعین حسینی باشیم و در ماه صفر، ضریح قبلی باز شده و طی ۱۵ تا ۲۰ روز در ماه ربیع‌الاول ضریح جدیدی نصب می‌شود.

پلارک از انتقال ۷۰ درصد قطعات ضریح در جعبه‌های مخصوص توسط هواپیما خبر داد و گفت که قطعات باقی‌مانده، با نصب روی تریلر از شهرهای مختلف عبور داده خواهد شد تا بیشترین استفاده معنوی از فضای استقبال و بدرقه ضریح امام حسین علیه السلام صورت گیرد.

عشق حسین سیراب می‌کند و ضریح او پنجه‌های نیاز را دخیل می‌بندد. از ایران تا کربلا دوری راه نمی‌شناسد؛ زیرا عشق مسافت‌ها را کوتاه می‌کند و عاشقان حسین علیه السلام بی‌صبرانه منتظر حرکت کاروان حسینی هستند؛ صف به صف ایستاده به قامت ادب، در مسیر حرکت ضریح مطهرش تا ضریح مطهرش را زیارت کنند.